

FILIPINO

(Komunikasyon at Pananaliksik)

Ikalawang Markahan-Modyul 12:

Pagbuo ng Kritikal na Sanaysay

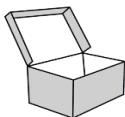

**May-akda: John Kyle L. Adamos
Tagaguhit: Paolo N. Tardecilla**

City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

**PAG-AARI NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI**

Alamin

Ang modyul na ito ay binubuo lamang ng isang aralin.

- Aralin - Pagbuo ng Kritikal na Sanaysay

Sa pag-aaral ng modyul na ito, inaabahang maisasagawa mo ang sumusunod:

- nakikilala ang kritikal na sanaysay;
- naiisa-isa ang proseso sa pagbuo ng kritikal na sanaysay; at
- nakasusulat/nakabubuo ng kritikal na sanaysay ukol sa iba't ibang paraan ng paggamit ng wika ng iba't ibang grupong sosyal at kultural sa Pilipinas

Subukin

A. Gumawa ng *double-entry journal* tungkol sa mga madalas pag-usapan at paraan ng pag-uusap sa mga ibinigay na mga tagpuan at mga kasangkot sa bawat bilang. Gamitin ang pormat sa ibaba.

1. Tahanan; tatay, nanay, mga anak

Mga madalas na pag-usapan	Pagsusuri sa Paraan ng Pag-uusap
---------------------------	----------------------------------

2. Paaralan; punongguro, guro; mga estudyante

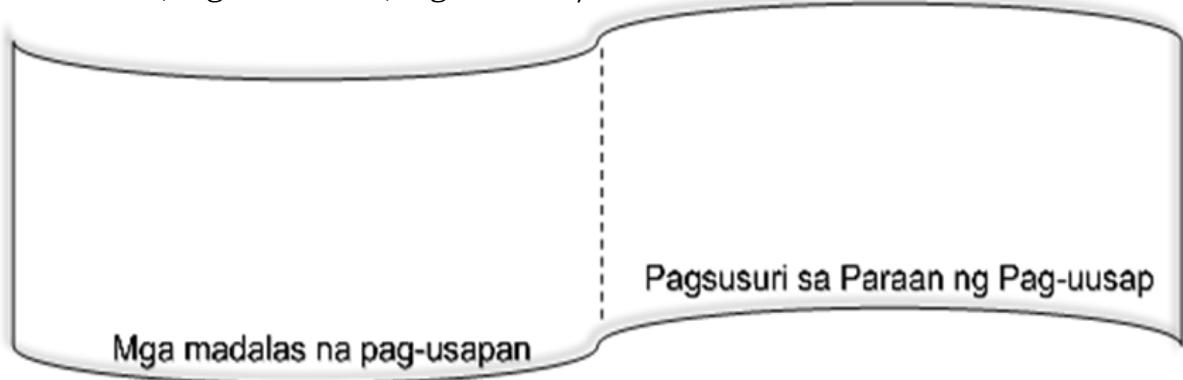
Mga madalas na pag-usapan	Pagsusuri sa Paraan ng Pag-uusap
---------------------------	----------------------------------

City of Good Character

DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

3. Pamilihan; mga mamimili, mga tindera/manininda

- B. Mula sa mga impormayson na ginamit sa gawain A, sumulat ng isang kritikal na sanaysay. Isulat sa isang hiwalay na papel.

Aralin

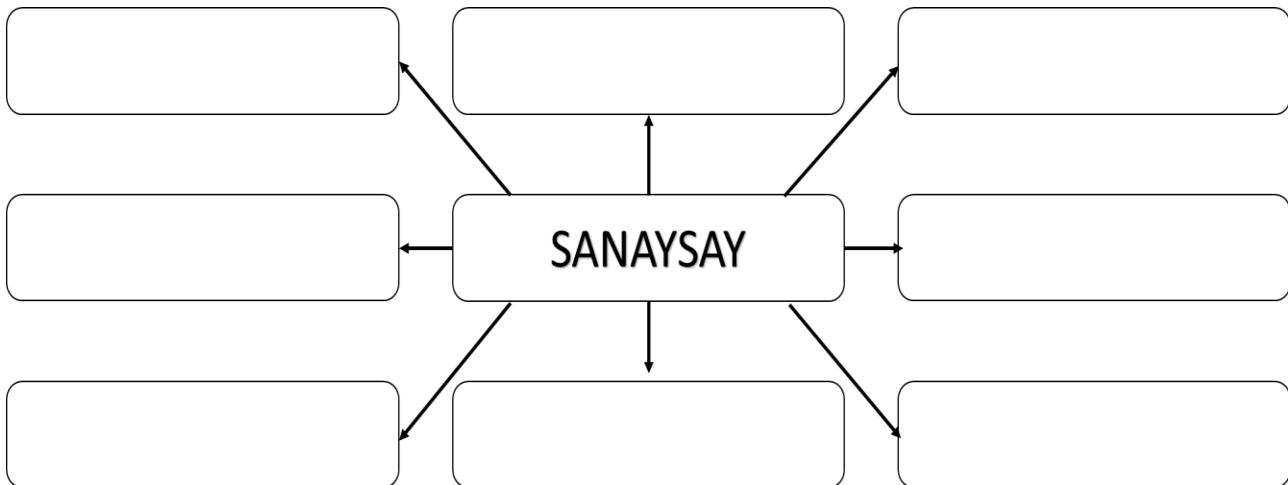
Pagbuo ng Kritikal na Sanaysay

Sa araling ito ay pag-aaralan mo ang pagbuo ng isang kritikal na sanaysay ukol sa iba't ibang paraan ng paggamit ng wika sa iba't ibang grupong sosyal at kultural sa Pilipinas. Malilinang ito kung magagawa mo nang matapat ang mga gawain.

Balikan

Ngayon naman, balikan natin ang iyong natutuhan tungkol sa basikong kaalaman kaugnay sa sanaysay. Magtala ng ilang mga salitang pumasok sa isipan mo nang mabasa mo ang salitang sanaysay. Isulat sa kahon ang mga salitang iyong naisip.

Sa tulong ng naitalang mga salita na maaaring iugnay sa sanaysay, buoin ng kahulugan nito.

Ang sanaysay ay _____

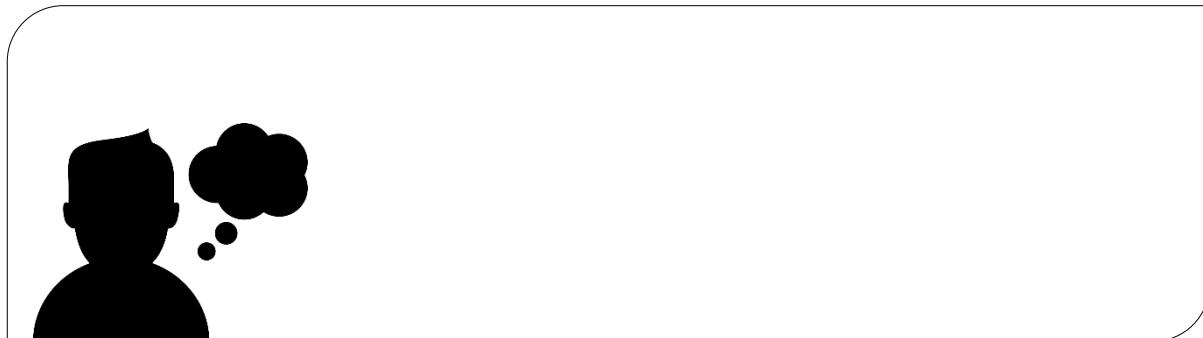

? Tuklasin

A. Panimula

Batay sa isinagawang gawain sa bahagi ng SUBUKIN, ano-ano ang mga tanong na pumapasok sa isipan mo?

Magkakaparehas ba ang paraan ng pag-uusap sa pagitan ng guro at mag-aaral kung ikukumpara sa paraan ng pag-uusap ng magulang at anak? Kung sa pagitan ng mamimili at manininda?

Bakit kaya ganoon? Tara! Halina't tuklasin natin!

B. Pagbasa

Basahin ang Unang Yugto ng dulang “Kalupitan nga Kaya?”

Kalupitan Nga Kaya?

ni P.G. Dangalio

Tagpo: Sa loob ng bahay ng Datu. Magkakaharap sa isang mesa ang Datu, ang tagapayo at ang katiwala.

Gatdula: Mahal na Datu, huwag nawang maging pagmamarunong ang aking sasabihin.

Datu: Kung sa ikabubuti ng ating kaharian.

Gatdula: Nangangamba ang ating mga sakop na baka raw mawalan ng tagapagmana ang ating kaharian.

Datu: Kung gayon ay kailangan kong mag-asawa. Tila ipinipilit ninyo sa akin ang isang bagay na hindi ko gusto.

Gabunton: Sila raw po ang pipili ng inyong magiging kabiyak ng dibdib.

Datu: Paano ninyo mapipili ang karapat-dapat na babae?

Gatdula: Kung gayon ay kayo na ang pumili.

Datu: Mabuti pa. Ngunit kailangang igalang ang sinumang aking marapatin.

Gatbunton: Wala pong hindi, Mahal na Datu.

Datu: Sa di-kalayuan dito sa atin ay may isang babae. May mabuting asal. Lamang ay anak-mahirap. Ang pagpapakasal ko sa kanya ay magiging kaligayahan nilang mag-ama. Tawagin mo at isama rito si Momoy.

Gatbunton: Ang pastol po!

Gatdula: Ang anak kayang dalaga ng isang pastol? Di kaya nagbibiro ang amang Datu?

Datu: Tawagin mo ang mga matanda ng ating kaharian.

Mga matanda: Pag-utusan po, mahal na Datu.

Matanda: Sa wakas ay napasang-ayon din namin kayo.

Momoy: Pag-utusan po, mahal naming Datu.

Datu: Kung wala kang tutol ay ibig kong mapangasawa ang iyong anak.

Momoy: Ang aking... anak-p-po? Ang alipin po ng inyong kamahalan ay hindi kinikilingan, pinag-uutusan po. Kung iyon na po lamang ay paalam na po, aming Datu, mga ginoo...

Datu: Ang lahat at dahil inyong kagustuhan. Itinatakda ko ang aking pinili ay igalang ng lahat.

Lahat: Maaasahan po ninyo!

Datu: Magpatahi ng damit-pangkasal. Isukat kahit kaninong sa palagay mo ay kasukat ni Luningning. Ipayari bukas din. Ikaw ang mamamahala sa lahat ng kakailanganin sa pagdaraos ng kasal. Bukas ay susunduin namin ni Gatbunton si Luningning.

[Filipino sa Iba't Ibang Disiplina 2014, Grandwater Publishing Inc.]

C. Pag-unawa sa Binasa (Isulat sa hiwalay na papel ang sagot)

1. Ano ang pinag-uusapan ng mga tauhan sa binasang dula? Bakit kaya mahalagang talakayin nila ito?
2. Suriin ang mga kilos ng mga tauhan ng Datu. Ano ang mahihinuha sa kanilang pagkilos?
3. Angkop ba ang mga salitang ginamit ng mga nag-uusap? Ano ang kapuna-puna sa mga ito?
4. Suriin kung angkop ang mga salitang ginamit batay sa mga sumusunod:
 - a. Kausap _____
 - b. Pinag-uusapan _____

- c. Lugar _____

- d. Panahon _____

- e. Layunin _____
 f. _____
 g. Grupong kinabibilangan _____

Suriin

A. ANG KRITIKAL NA SANAYSAY

Ang sanaysay ay isang akdang pampanitikan na nasa anyong tuluyan na karaniwang naglalaman ng mga kaisipan, opinyon o kuro-kuro ng manunulat ukol sa paksa o napapanahong isyu.

May iba't ibang uri ng sanaysay batay sa layon; personal, mapanuri o kritikal, masining o patalinghaga at naglalahad o ekspositori.

Bigyang-tuon natin ang kritikal na sanayay o mapanuri. Ang nilalaman ng isang kritikal na sanaysay ay batay sa naiisip o kuro-kuro ng manunulat kaugnay ng kaniyang empirikal na pag-aaral o pagsisiyasat. Sa sanaysay na ito, nasusukat at lumulutang ang pagiging mapanuri ng manunulat sapagkat inaabhang bubusisiin niya ang iba't ibang anggulo na maaaring maging sangkot sa usapin.

B. PROSESO NG PAGBUO NG SANAYSAY

Narito ang mga hakbang at gabay na maaaring isaalang-alang sa pagbuo ng isang makabuluhang sanaysay:

1. Pag-aralan paano sisimulan.

Ang simula ay maituturing na pinakamahalagang bahagi ng isang sanaysay sapagkat ito ang nagdedetermina kung ipagtutuloy ba o hindi ng mambabasa na basahin ang ng iyong isinulat. Sa simula pa lamang ay kailangang maging kawili-wili na itong basahin upang mapukaw ang interes ng mga mambabasa.

2. Ipakilala na agad ang paksang susulatin.

Mahalagang sa simula pa lamang ay malinaw nang nailahad o naipakilala manunulat ang layunin at paksa ng sanaysay. Makatutulong ito upang upang magising ang paunang kaalaman (iskema) ng mga mambabasa kaugnay ng paksang tinatalakay.

3. Pasukan ng paglalahad at pagpapaliwanag.

Sa kritikal na sanaysay, lubhang mahalaga na langkapan ito ng detalyadong paglalahad ng impormasyong makatutulong upang malinaw na maipakita ang iba't ibang anggulo ng usapin. Kinakailangang maipaliwanag ito upang maging malinaw

at lubos na mauunawaan ang paksa at gayundin ang opinyon ng manunulat kaugnay nito.

4. Huwag maging maligoy.

Makatutulong din sa ikagaganda ng sanaysay kung hindi magiging maligoy ang manunulat. Iwasang bumanggit ng mga impormasyon o pahayag na hindi naman mahalaga o esensyal sa pagpapalutang ng paksa at opinyon ng manunulat.

5. Gumamit ng pangatlong panauhan

Bagaman ang sanaysay ay naglalaman ng opinyon o kuro-kuro ng manunulat, pinapayuhan na gumamit ng ikatlong panauhan sa pagsulat. Nakatutulong ito upang mabigyang-diin ang paksa bilang paksang pinag-uusapan at hindi bilang sariling opinyon ng manunulat.

6. Gumamit ng datos

Sa pagsulat ng sanaysay, mahalagang gumamit ng datos upang mapangatuwanan ang mga opinyon ng may batayan. Mas magiging matibay ang mga kaisipang ilalahad kung nakabatay ito sa mga may kredibilidad na sanggunian.

7. Gumawa ng isang epektibong lagom o kongklusyon

Masasabing naging epektibo ang lagom o kongklusyon kung ito ay mag-iiwan ng bisa o *impact* sa isipan ng mambabasa. Sa paglagalom, tandaan na hindi na kailangang banggitin lahat ng ideyang nailahad. Bigyang-diin na lamang ang pangunahing ideya o kaisipan.

8. Iangkop ang pamagat

Batay sa mga nailahad na ideya o impormasyon at naging daloy ng pagpapaliwanag sa sanaysay, umiisip ng angkop na pamagat. Mahalagang ang pamagat sapagkat ito ang nagsisilbing mukha ng sanaysay.

Pagyamanin

Ngayon naman ay palawakin natin ang iyong natutuhan sa bahaging **Suriin**. Isagawa ang gawain sa ibaba.

- Basahin ang halimbawa ng kritikal na sanaysay sa ibaba. Suriin ang teksto batay sa hiningi sa pormat sa ibaba.

“Ang Sikolohiyang Pilipino, Wika at Sariling Identidad: Kaalaman, Esensiya, Lalim at Lawak”

ni JUSTINE M. TORZAR

Tulad ng panitikan na maligoy at paikot-ikot, ang buhay ay maihalaintulad din sa takbo at agos nito. Ang buhay na may siklong sinusunod at sinusundan,

ang buhay na tila ba may *pattern* na hindi mo nababatid ay paulit-ulit lang ang gulong sa mundo. Ito ay patuloy at tuloy-tuloy na naghahain at nagbibigay-pagtatakda na ganito talaga ang buhay.

Sa panahong paulit-ulit ang ganap, hindi ka pa ba nagtataka kung bakit may ganitong mga tampok na pangayari? Mahalagang batid natin ang mga nagaganap o nangayari sa ating buhay, buhay-buhay at pakikipamuhay, gayundin sa iba pang mga danas sa mga ito. Hindi kailanman matutukoy ng tao ang kanyang kakuntentuhan kung hindi niya rin nababatid ang kaligiran ng kaibutan ng mga tagpo sa kanyang sariling buhay o maging sa iba pang aspekto nito tulad ng karunungan, kamalayan, kalinangan at lipunan.

Dito na pumapasok ang esensiya sa malalim at malawak na kaalaman sa Sikolohiyang Pilipino. Ano nga ba ang esensiya nito? Ito ba ay mahalagang sangkap sa pagtatamo ng pambansang kamalayan? Sa paglinang ng kultura at pagtatamo ng pambansang kaunlaran may kaugnayan din ba? Iyan ang mga katanungang lumulutang sa isipan na dapat bigyan ng kasagutan.

Mahalagang naitatampok at binibigyan nang tuon ang Sikolohiyang Pilipino sapagkat maliban sa pagging movement nito o kilusan para sa pagsasakatutubo o indigenization ng Agham Panlipunan o Social Sciences, nagging daluyan din ito upang masiyasat ang mga ganap sa lipunan. Sa karagdagan ay tinatangka rin dito ang pagbalikwas sa mga estratehiya, metodo, pamamaraan at mga teorya na maaaring magamit para sa espasyo ng pag-unlad ng kultura at maging sa lipunan.

Sa pamamagitan ng Sikolohiyang Pilipino, mabibigyan din ang tao ng kalayaan at kamalayan sa wikang Filipino bilang talaytayan at hanguan ng konsepto ng kaakuhan at kakanyahan. Dito ay higit natin makikilala at mabibigyang pagpapahalaga ang wika sa gamit nito liban sa komunikasyon, ay ang lapit nito sa pagsasakonteksto ng mga fundamental na konsepto, teorya at praktika sa paglutas at pagsiyasat sa mga penominang panlipunan. Nabanggit ang kaakuhan at kakanyahan na may malaking bahaging ginagampanan sa ating pagka-Pilipino. Ang mga ito ay instrumento para higit na makilala natin ang ating mga sarili partikular sa ating gampanin sa kapuwa at lipunan.

Isang malaking hamon ito para sa atin gayong tayo ay langong-lango at nakapaimbulog ang ating buhay sa kolonyalistang pananaw. Kung paanong ang karamihan ay lulong sa BTS, uhaw na uhaw sa mga Koreanobela, at sobra ang kasiyahan kapag dumagundong na ang walang kamatayang “momoland”, pati sa kurikulum sa akademya ay inihahain ang pag-aaral at pagkatuto sa “anneong-sayo, anneong-akin.” Ito pa, ganoon na lang din ang pagging bulag, pipi at bingi nating mga Pilipino sa mga claimants o yung mga taong akala mo sa kanila ang lahat ng nilalang at lugar sa mundo. Hindi pa rin sila tumitigil sa pagnanasa sa West Philippine Sea at balak pang gawing probinsiya ang Pilipinas.

Kumusta ka na sintang bayan? Sinta nga ba o sinisita sa sarili mong bayan? Sabay banat ng Kung Hei Fat Choi sabayan pa nang pagkain ng tikoy. Wala na ngang natira at puro made in town na. Kaya ang mga puti ay out-of-place na, kasi singkit-singkitan is life. Naging kulturang popular na sila. Napakabilis ng mga pangayari at dinaig pa ang isang malalang sakit o epidemya sa pagkalat. Sa madaling sabi, minsan o dili kaya'y

madalas na makalimutan natin ang ating sarili sapagkat naglalaro tayo sa kumunoy ng mga namamayaning kapangyarihan.

At dumating na nga ang balita, si Fake News ang bumungad. Saan ka ba galing FN? Napakahuasay mo at palagi kang may award o award winning tuwing trending ka. Ang hirap mo sabayan dahil sikat na sikat ka na. Ang kaso lang, pati si FB, IG at Tweety nalason mo na kaya lahat ng sakop ni Soc Media ay infected na. Ang hirap tukuyin at siyasatin ng mga bagay na alam mong tukoy at nasiyasat na.

Sa pagkalat ng masamang balita, tuliro na ang lahat, tulala at walang magawa. Nagsilabasan na ang mga plants at mga zombies, kasabay na maririnig ang mga katagang, “*enemies have been slayed*”, tama ba? Kahit habang naglalakad, lingon ka lang sa kanan, kaliwa, harap at likod ay may “*enemies has been slayed*.” Ang tanong, ang kaaway nga ba ang namatay o ikaw? Baka hindi mo namamalayan ikaw na pala ang tatambangan ng enemies habang ikaw ay naglalakad.

Hindi ko pa batid. Pero nais ko nang mabatid ang mga kaganapan na nananatiling ganap pa rin dito sa lupang ito. Dala ito ng kulturang binuhay ka, kaso iba nga lang sa dapat na kultura mo. At ang kulturang kinasanayan ay naging wika nang bawat isa sa pang-araw-araw na danas sa kanilang buhay. Kumusta na kaya ang wika at kulturang iyo?

Ang gulo. Gulong-gulong na ako. Pagulong-gulong na gulong at sa bawat paggulong, hindi mo namalayan na mula sa ibaba ay napadpad sa itaas. Hindi mo alam na ikaw ay gulong pa rin. Umikot ka lang naman nang umikot. Wala pa rin namang nagbago. May nagbago ba? Sumisigaw ka ng pagbabago at kalayaan sa paikot-ikot mong buhay pero hindi ka makawala dahil ikaw mismo ay ayaw kumawala.

Salamat na lang at nakilala ko si Kuya SP. Siya na marahil ang sasagot sa mga tanong ko sa buhay at lulunas sa pagging lango sa alak at bilanggo sa pag-ibig kay Asi at My Love from the Star gayundin sa pagkabaliw ko sa nakasanayang baluktot pero makulay na dance step ng masa mula noon hanggang sa ngayon.

Esensiyal si Kuya SP sapagkat siya ang magtuturo sa akin nang malalim at malawak na pagtuklas sa panibagong kaalaman na lagi namang bukas. Siya ang magiging dahilan upang ang bukas na kaalaman ay masusing matuklas tungo sa malirip na pagbaklas nito hanggang sa pagging pino at malasap ang timyas ng mapagpalayang kaalaman at kapangyarihan.

Sa puntong ito, kapag higit na natamasa ang timyas ng tagumpay sa pagkamit ng mapagpalayang kaalaman at kapangyarihan ay higit na mabibigyang espasyo ang paglinang sa kaakuhan at kakanyahan ng isang indibidwal- identidad man ito o wika.

BATAYAN NG PAGSUSURI	PAGSUSURI	MGA SALITANG GINAMIT
Lugar ng Pag-uusap		
Sino ang Nag-uusap		

Layunin ng Pag-uusap		
Takbo ng Pag-uusap		
Paraan ng Pag-uusap		
Paksa ng Pag-uusap		

Isaisip

Ang pagbuo ng isang kritikal na sanaysay ay hindi naman naiiba sa pagsulat ng isang tipikal na sanaysay, sulatin o lathalain. Maaari ring may iba't ibang pamamaraan ang mga manunulat kung paano sila epektibong makapagsulat ng isang makabuluhang sanaysay na nakabatay sa kanilang layunin, interes, kaalaman sa balarila, kakayahan, mekanismo at estilo sa pagsulat.

Sa pagbuo ng isang kritikal na sanaysay, mahalagang isaalang-alang din na ito ay nagtagtaglay ng katangian ng isang mahusay na sulatin— ang kaisahan ng paksa (unity), kaugnayan (coherence) at diin (emphasis).

Samantala, nararapat na isaisip ang kaangkupan ng mga sinasabi batay sa sitwasyon, sa kinakausap, sa lugar at pinangyarihan ng pakikipagkomunikasyon. Nagiging mabisa ang wika sa pakikipag-ugnayan sa isang komunidad kung may pagkakakunuwaan. Ang sosyolohistang si Dell Hymes ay nagdebelop ng isang modelo sa pagsusuri ng ng komunikasyon sa loob ng isang kontesktong kultural. Ito ay ibinatay niya sa salitang **SPEAKING**.

S Setting (Saan nag-uusap?) – tumutukoy sa panahon at lugar o pook ng akto ng pagpapahayag

P Participant (Sino ang kausap?) – pakikipagtalastasan sa pagitan ng ispker at awdyens

E Ends (Ano ang layunin?) – ipinapakita ang hangarin at kalalabasan ng proseso ng komunikasyon

A Act Sequence (Takbo ng usapin) – nagbibigay ng pagkakasunud-sunod ng mga pangayari.

K Keys (Pormal ba o Impormal?) – nagpapahiwatig sa tono ng pikikipag-usap na nakabatay sa kung ano ang mga salitang ginagamit

I Instrumentalities (Ano ang midyum ng usapan?) – tumutukoy sa tsanel o dalyungang gagamitin ng mga kalahok sa pakikipagtalastasan. Maaaring pasalita, pasulat o gumagamit ng teknolohiya.

N Norms (Ano ang paksa ng usapan?) – binibigyang-pansin ang halaga sa kabatiran at malawak na kaalaman sa nilalalaman ng paksa sa usapan

G Genre (Anong diskurso ang ginamit?) – ang diskursong ginagamit ba ay nagsasalaysay, nakikipagtalo, nangangatwiran o naglalarawan? Mahalaga na malaman ito upang maibigay ang tamang tugon batay sa *genre* ng pakikipagkomunikasyon.

Isagawa

Bumuo ng isang kritikal na pagsusuri/ sanaysay batay sa mga sumusunod na tuntunin.

1. Muling basahin ang sanaysay sa bahagi ng Pagyamanin, "Ang Sikolohiyang Pilipino, Wika at Sariling Identidad: Kaalaman, Esensiya, Lalim at Lawak" ni J.M. Torzar.
2. Kinakailangan sangkutan ng mga karagdagang kaalaman/impormasyon batay sa iyong pananaliksik at gayundin ang pagsasangkot ng iyong sariling karanasan/pananaw sa gagawing pagsusuri/sanaysay.
3. Kinakailangang nagtagtaglay ng basikong bahagi ng sanaysay: simula, katawan at wakas. Sundin ang gabay sa ibaba.
 - a. Simula
 - Talakayin ang iyong pagsusuri sa pamagat ng sanaysay.
 - Ipakilala ang pangunahing ideya sa binasang at sinusuring sanaysay.
 - Pagsasangkot ng karagdagang kaalaman/kaisipan
 - b. Katawan
 - Pagsusuri sa nilalaman ng binasang sanaysay
 - Pagtalakay sa mahahalagang kaisipang nabanggit sa binasang sanaysay
 - Pagsasangkot ng karanasan/pananaw
 - c. Wakas
 - Kongklusyon/lagom ng mga kaisipan
 - Mensaheng nais ikintal sa isipan ng mga mambabasa

Pamantayan sa Pagmamarka:

PAMANTAYAN	PUNTOS	PUNA NG GURO
NILALAMAN Nakapaglahad ng mga impormasyon/ kaisipan sa maayos na pamamaraan.	10	
PAGKAKABUO Nakapaglahad ng malinaw at magkakaugnay na impormasyon at kaisipan sa paksa.	10	
KAANGKUPAN SA PAKSA Angkop na angkop ang mga inilahad sa paksa	10	
BAYBAY/PAGGAMIT NG SALITA Walang makitang mali sa pagkakabaybay at gamit ng salita.	5	
KABUOAN	35	

Tayahin

Ngayong naunawaan mo na ang ating aralin, susukatin natin ang iyong natutuhan. Isagawa ang alinmang gawain sa ibaba. Gamitin ang pamantayan sa bahagi ng Isagawa para sa pagmamarka.

- A. Obserbahan ang mga nagaganap na mga usapan sa loob ng inyong tahanan. Bumuo ng isang kritikal na sanaysay na may temang “**Ang Wika ng aming Pamilya.**” Ano-anong mga wika o mga salitang malimit na ginagamit sa loob ng inyong pamilya?
- B. Panoorin ang panayam sa isang Researcher ng Komisyon ng Wikang Filipino sa PTV4 (<https://www.youtube.com/watch?v=lfLBSbvXxq8>). Bumuo ng kritikal na pagsusuri sa panayam gamit ang tuntunin sa bahagi ng Isagawa.

Karagdagang Gawain

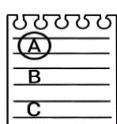
Palawakin pa ang iyong kakayaan. Gawin ang isa sa mga gawain. Gamitin ang pamantayan sa bahagi ng “**Isagawa**” para sa pagmamarka.

- A. Basahin ang sitwasyon sa loob ng kahon at ipagpalagay na may naganap na pag-uusap sa pagitan ng inaabhang kasangkot ayon sa ipinahihiwatig ng sitwasyon. Gawin ito sa isang buong papel.

Ikaw ang napiling kalihim (*secretary*) ng inyong samahang pangmag-aaral sa Filipino. Naatasan kang sumulat ng narasyon ng inyong pagpupulong ukol sa isasagawa ninyong programa para sa pagdiriwang ng Buwan ng Wikang Pambansa.

- B. Pumili ng isang awiting nagpapakita ng pagmamahal/pagpapahalaga sa wika o kulturang Pilipino at gumawa ng kritikal na pagsusuri rito ayon sa pormat/tuntuning ginamit sa bahagi ng Isagawa.

Susi ng Pagwawasto

A. Sagot sa “ Subukin ”	1. Facebook
2. YouTube
3. Twitter
4. Pinterest
5. Instagram
B. Sagot sa “ Balikan ”	1. Maii
2. Tama
3. Maii
4. Maii
5. Maii

Sanggunian

Peña, E. et al. 2017. *Kanlungan 11A Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino*. Manila City: ELP Campus Journal Printing.

Eugenio, G. et al. 2009. *Komunikasyon sa Akademikong Filipino (Filipino 1)*. Bulacan: EM-Anj Enterprises.

Taylan, D. Et al. 2016. *Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino*. Manila City: Rex Book Store Inc.

Jocson, M. 2016. *Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino*. Quezon City: Vibal Group Inc.

Bucu, A. 2016. *Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Pilipino*. Antipolo City: Our Lady of Fatima University

Daphne, M. 2020. “Dell Hymes Speaking Model.” Explearning, LLC.
<<https://explearning.co/blog/17pzrf3b/dell-hymes-speaking-mode>

Bumubuo sa Pagsulat ng Modyul

Manunulat: John Kyle L. Adamos (Guro, SNNHS)

Mga Editor: Gladys P. Rafols (Guro, FHS)

Christian Paul I. Camposano (Guro, CISSL)

Tagasuri Panloob: Galcoso C. Alburo (EPS, Filipino)

Tagasuri Panlabas:

Tagaguhit: Paolo N. Tardecilla (Guro, KNHS)

Tagalapat: Maricel M. Fajardo

Tagapamahala:

Sheryll T. Gayola

Pangalawang Tagapamanihala

Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Tagapamanihala

Elisa O. Cerveza

Hepe – Curriculum Implementation Division

Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Pangalawang

Tagapamanihala

Galcoso C. Alburo

Supervisor sa Filipino

Ivy Coney A. Gamatero

Supervisor sa LRMS

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Schools Division Office- Marikina City

Email Address: sdo.marikina@deped.gov.ph

191 Shoe Ave., Sta. Elena, Marikina City, 1800, Philippines

Telefax: (02) 682-2472 / 682-3989

City of Good Character

DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE